
Täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamine 2019–2021: tulemused ja õppetunnid

Kaija Kumpas-Lenk

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri arendusjuht

Elukestev õpe ja täienduskoolitustel osalemine on üha kasvav trend. Selleks, et õppija saaks parima võimalikust haridusest, on oluline, et täienduskoolitusasutused pakuksid kvaliteetset koolitusteenust. Täienduskoolituste kvaliteedi edendamiseks ja täiskasvanute koolituse seaduse (edaspidi *TäKS*) nõuete tõhusamaks täitmiseks andis Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi *HTM*) Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuurile (edaspidi *EKKA*) 2018. aastal ülesande töötada välja täienduskoolituse kvaliteedihindamise süsteem. Ühelt poolt on selle eesmärk hinnata, kuidas täidetakse seaduse nõudeid, teisalt on süsteemi eesmärk motiveerida koolitusasutusi pakkuma koolitusi, mis oleksid kvaliteetsed, vastaksid õppija vajadustele ja võimetele ning tööturu ootustele.

Kvaliteedihindamise süsteemi väljatöötamiseks viisime esmalt läbi uuringu, milles analüüsisime 140 täienduskoolitusasutust. Uuringust selgus, et pakutavate koolituste kvaliteet on seinast sein. Peamisteks kitsaskohtadeks on ebaühtlase kvaliteediga õppekavad ja seadusest tulenevaid nõudeid info avaldamise

osas täidetakse valikuliselt. Paljud intervjueeritud nägid aga vajadust sisuliste kvaliteedinõuete ja kriitilise kõrvalpilgu järele (Kumpas-Lenk jt, 2020).

Uuringu tulemustest lähtuvalt töötasime koostöös valdkonna ekspertidega välja kvaliteedi hindamise mudeli, millega hindame täienduskoolitusasutuste suutlikkust täita TäKSi ja täienduskoolituse standardi nõudeid. Kuna mudel keskendub seaduse miinimumnõuete täitmise hindamisele, siis nimetatakse seda lävendipõhiseks hindamiseks. 2019. aasta sügisel alustasime lävendipõhise hindamisega Eesti Töötukassa koolituskaardi partnerite hulgas. Käesoleva kokkuvõttega annan ülevaate septembrist 2019 kuni septembrini 2021 läbi viidud lävendipõhise hindamise tulemustest ning toon välja selle peamised tugevused, kitsaskohad ning EKKA edasised sammud. Kokkuvõtte baseerub suure osas 2021. aasta alguses valminud autori raportil „Täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamine 2020: tulemused ja õppetunnid“⁹⁵.

Lävendipõhine hindamine

Lävendipõhine hindamine koosneb kahest etapist:

1. veebilehe hindamine: hinnatakse, kas asutuse veebileht sisaldab TäKSis nõutud teavet;
2. õppe kvaliteedi hindamine: hinnatakse, kas õppekava ja õppe läbiviimine vastavad TäKSi ja täienduskoolituse standardi nõuetele.

Õppe kvaliteeti hinnatakse vaid nendes täienduskoolitusasutustes, mis on positiivselt läbinud veebilehe hindamise.

Hindamise tulemusel saab koolitusasutus hinnangu, kas tegevus

- vastab TäKSi ja täienduskoolituse standardi nõuetele – lävend on täidetud, kõik hindamiskriteeriumid on saanud positiivse hinnangu;
- ei vasta TäKSi ja täienduskoolituse standardi nõuetele – lävend ei ole täidetud, kui vähemalt üks hindamiskriteerium on saanud negatiivse hinnangu.

Hindamise tulemused

Veebilehete hindamine

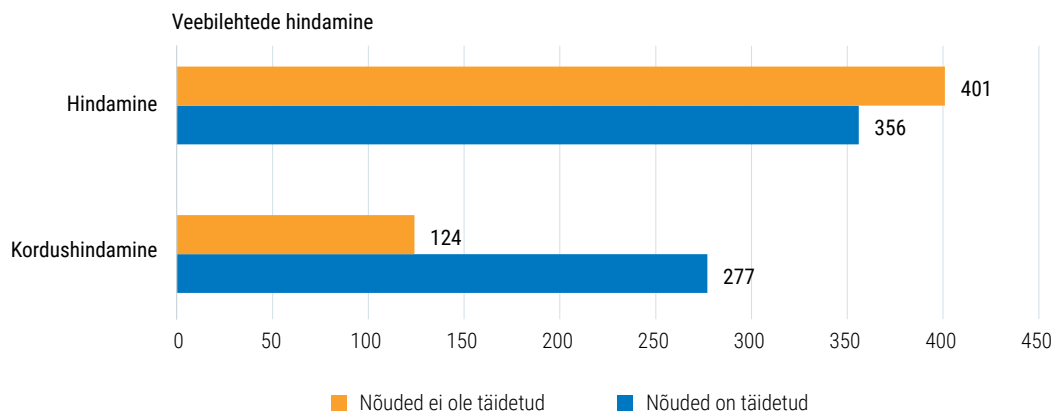
Teave veebilehel annab õppijale informatsiooni koolituse kohta ja toetab seeläbi õppijat koolituse valimisel. Samuti näitab teave veebilehel asutuse suutlikkust korraldada täienduskoolitust valdkonnas kokku lepitud ja seadusega sätestatud põhimõtete alusel.

2021. aasta juuniks hindasime 757 täienduskoolitusasutuse veebilehte. Hindamisel selgus, et veidi vähem kui pooled asu-

tustest täitsid seaduse nõudeid (joonis 1). Kordushindamise tulemused olid mõneti paremad, ligi 70% hinnatud asutustest olid veebilehte täiendanud ja said seega positiivse tulemuse. Veebilehete kordushindamise negatiivse tulemuse saanud asutustega suhtles edasi Töötukassa, et anda täiendavaid võimalusi veebilehe kordategemiseks või lõpetada koolitusasutusega koostöö.

---

95 ekka.edu.ee/wp-content/uploads/Kokkuvote_raport.pdf.

Joonis 1. Veebilehtede hindamisel osalenud asutuste tulemused.

Veebilehtede hindamisest selgus, et informatsiooni avalikustamisega seotud nõudeid täidetakse enamasti osaliselt. Ligi pooled täienduskoolitusasutustest ei olnud avaldanud oma veebilehel informatsiooni õppekorralduse põhimõtete ja täienduskoolituse tegevuse kvaliteedi tagamise kohta. Näiteks, kuidas koolitusasutus tagab õppekavade kvaliteeti ja millised on õppetasu tagastamise põhimõtted. Samuti selgus, et rohkem kui sajal asutu-

sel 757-st ei olnud veebilehel avalikustatud, kuidas õppija saab koolituse eest tasuda või millised koolitajad koolitusi läbi viivad ning mis on nende kvalifikatsioon. Kordushindamise tulemusel küll paljud asutused parandasid oma veebilehti, kuid üle 100 asutuse ei avalikustanud ka peale tagasiside saamist oma veebilehel infot, mis on seaduses nõutud ja õppijale vajalik koolitusvaliku tegemisel.

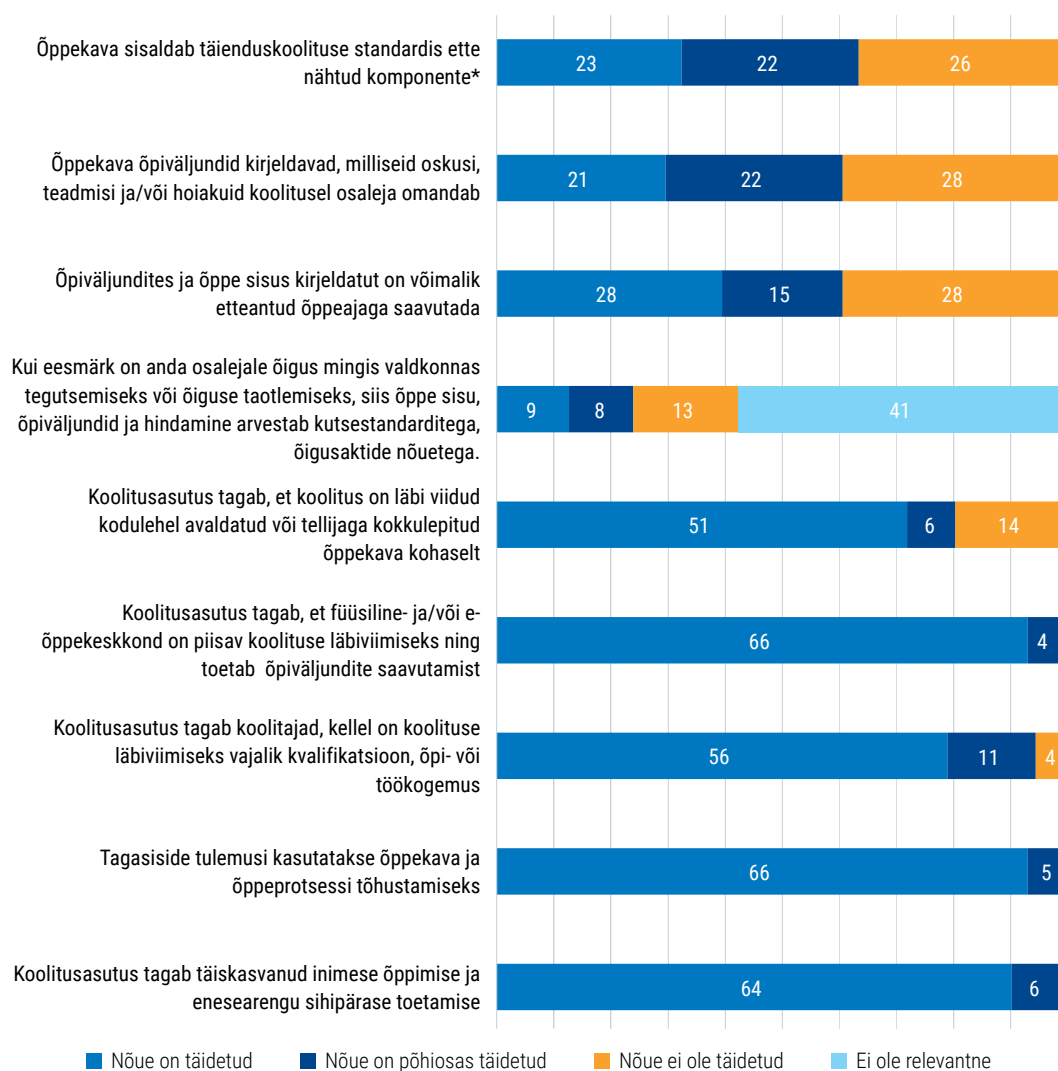
Õppe kvaliteedi hindamise tulemused

Teave õppe kvaliteedi kohta annab tagasisidet sellest, kui realistlikud, asja- ja ajakohased on õppekavad. Samuti annab õppe kvaliteedi hindamine tagasisidet, kas ja kuidas planeeritud koolituse keskkonnad, koolitajate kompetents, õppekavade elluviimine ja õppijate toetamine aitavad koolitusasutusel tagada õppe kvaliteeti. 2021. aasta septembriks hindasime 71 töötukassa koolituskaardi partneri õppe kvaliteeti. Kokku hinnati nendest koolitusasutustest 146 õppekava. Hinnatud asutustest 15 olid juuksuritöö ja iluteeninduse, 12 arvutioskuste, 14 sotsiaaltöö ja nõustamise, 12 ettevõtluse ja isikuarengu, 6 turunduse ja rek-

laami, 5 mehaanika ja metallitöö ning 7 teraapia ja taastusravi valdkonnast. Hindamistest selgus, et 32 asutust said positiivse ning 39 asutust negatiivse tulemuse. Seega täitsid seaduses sätestatud miinimumnõudeid õppe kvaliteedile vähem kui pooled hinnatud asutustest.

Õppe kvaliteedi hindamise tulemused on toodud joonisel 2, kus iga hinnatud kriteeriumi juurde on märgitud vastava hinnangu saanud asutuste arv.

Koolitusasutuste (n=71) õppe kvaliteedi hinnangud

Joonis 2. Õppe kvaliteedi hindamise tulemused.⁹⁶

Tulemused näitavad, et õppe läbiviimise nõuetega asutustel üldiselt suuri probleeme pole, küll aga on kitsaskohaks õppekavade kvaliteet. Õppekavade puhul võib välja tuua neli peamist kitsaskohta:

1. õppekavas puudub täienduskoolituse standardiga ette nähtud info või esitatud info ei ole asjakohane (nt lõpetamise tingimused ja väljastatavad dokumendid);
2. õpiväljundid ei kirjelda, milliseid teadmisi, oskusi või hoiakuid koolituse lõpuks omandatakse (nt esitatud on vaid märksõna loendid „ettevõtluse vormid“, „sissejuhatus majandusse“, millest ei selgu õppija omandatav oskus);
3. õpiväljundites ja õppe sisus kirjeldatud ei ole võimalik etteantud ajaga saavutada (eriti praktiliste oskuste koolitused või koolitused, kus algajad pidid omandama edasisõudnute

oskusi);

4. kutsel või muul õigusaktil põhinevad koolitused ei arvesta kutsestandardis või õigusaktis määratletud nõuetega.

Hindamisest selgus, et õppe läbiviimise nõuete täitmisega asutustel üldiselt probleeme ei ole. Koolitusasutused koguvad tagasisidet ja enamik neist kasutavad seda õppe kvaliteedi edendamiseks. Koolituste füüsiline keskkond on valdavalt hea ja üha rohkem pööratakse tähelepanu e-õppekeskkonna kvaliteedile. Enamikel koolitusasutustel on kvalifitseeritud koolitajad ja täiskasvanud õppija arengut toetatakse erinevate meetodite, paindlike lähenemiste ja tugisüsteemide toel. Õppegrupid on valdavalt väikesed (umbes 10 inimest), mis võimaldab õppijatele pakkuda personaalset lähenemist. Siiski ei ole õppekavade rakendamine kokkulepete kohaselt alati teostunud. 14 asutuse puhul selgus,

⁹⁶ * Kriteerium, mille sisu erines I ja II poolaastal 2020. Näiteks hinnati I poolaastal, kas õppekava pealkiri on olemas, II poolaastal aga seda, kas õppekava pealkiri väljendab võimalikult täpselt koolituse sisu.

et veebilehel avalikustatud õppekavu ei viida ellu vastavalt plaanitule. Mitme asutuse puhul olid õppekavad sõltumata teemast ühe ja sama sisuga. Oli ka neid juhtumeid, kus õppekava on for-

maalne dokument ning asutusega vestluses selgus, et koolitaja ei olnud veebilehel olevast õppekavast teadlik ja õpetas koolitusel midagi muud, kui õppekavas sätestatud.

Peamised järeldused

Kahe aasta jooksul läbi viidud hindamiste tulemused annavad hea läbilõike sellest, milline on olukord täienduskoolituse turul. Selgus, et olukord on seinast sein. On väga häid koolitusasutusi, mis panustavad kvaliteedi edendamisse ja tagavad, et õppijad jõuaksid soovitud tulemuseni. Samas on ka neid koolitusasutusi, mis ei suuda täita seaduse miinimumnõudeid, rääkimata õppija arengu toetamisest.

1) 757 täienduskoolitusasutuse veebilehtede hindamine näitas, et vähem kui pooled neist täitsid informatsiooni avalikustamisega seotud nõudeid. Kordushindamise tulemusel paljud asutused parandasid veebilehti, kuid üle 100 asutuse ei avalikustanud ka peale tagasiside saamist oma veebilehel infot, mis on seaduses nõutud ja õppijale vajalik koolitusvaliku tegemisel. See viitab, et info avalikustamisega seotud nõudeid peetakse formaalsuseks. Samas ei pruugi paljud asutused mõista, mida ühe või teise nõudega TäKSis või täienduskoolituse standardis mõeldud on ning miks nende täitmine on oluline.

2) 71 asutuse õppe kvaliteedi hindamistest selgus, et õppekavad on koolitusasutuste peamiseks kitsaskohaks. Ligi pooled hinnatud asutustest olid õppekavades sõnastanud õpiväljundid puudulikult. Samuti ei ole umbes poolte koolitusasutuste õppekavade õpiväljundeid võimalik etteantud ajaga saavutada. Koolitusteks planeeritud maht on enamasti väike ja praktiliste oskuste arendamisele, mis on vajalikud valdkonnas iseseisvaks tegutsemiseks, pühendatakse liialt vähe aega, et oskused vajalikul tase-

mel omandada. Kutse taotlemiseks või valdkonnas tegutsemise õiguse saamise ettevalmistavatest koolitustest poolte puhul ei arvestanud õppe sisu, õpiväljundid ja nende saavutamise hindamine õigusaktides ja kutsestandardites sätestatud nõuetega.

3) Õppe läbiviimise nõuete täitmisega asutustel suuri probleeme ei ole. Asutused on koostanud kvaliteedi tagamise ja õppekorralduse põhimõtted, õppijatelt kogutakse tagasisidet, õppijate õppimise toetamiseks on loodud tugisüsteemid, õppijatele lähenetakse personaalselt.

4) Asutused ei ole järjepidevad enda ja riigi poolt seatud kvaliteedi põhimõtete järgimisel. Selgus, et õppekavade kvaliteedi põhimõtted, mis asutus on kirja pannud oma õppekorralduse või kvaliteedi tagamise alustesse, paljudel juhtudel veebilehel reklaamitud õppekavades ei kajastu. See on valdkonnas levinud probleem, mis viitab, et oskused õppekavu koostada ongi napid, samas on ka näha, et nii õppekava, kvaliteedi tagamise kui õppekorralduse alused on formaalsed dokumendid.

5) Õppijate toetamine enne ja peale koolitust. Õppe kvaliteedi valdkondlikud aruanded näitavad, et väga paljud täienduskoolitusasutused toetavad õppijaid õige koolituse väljaselgitamisel. Selleks viiakse läbi eelteste näiteks taseme selgitamiseks või vestlusi õppimise motivatsiooni tuvastamiseks ja õige koolituse leidmiseks.

Poolte tagasiside ja edasised sammud

Lisaks hindamistulemuste analüüsile kogume pärast iga õppe kvaliteedi hindamist hinnatud asutuste esindajatelt tagasisidet. Kuna lävendipõhine hindamine on uus ja selle mudel alles kujunemas, on vajalik selgitada välja protsessi erinevate poolte kogemused ning võimalikud parendusvaldkonnad. Seetõttu viisime ka läbi fookusgrupi intervjuud hindamisse kaasatud poolte esindajatega.

Hindamise tulemustest ja saadud tagasisidest lähtuvalt oleme teinud mitmeid muudatusi nii hindamisprotsessis kui ka hinnatavate kriteeriumite osas (vaata täpsemalt Kumpas-Lenk, 2021). Siinkohal toon välja kaks peamist muudatust, mida käesoleva aasta sügisest plaanime rakendada.

1) Eneseanalüüsi täitmine asutuse poolt enne hindamist. Eneseanalüüs hõlmab nii õppekavade kui õppe läbiviimise analüüsi. Eneseanalüüs võimaldab asutusel esmalt ise hinnata, kas õppekavades ja õppe läbiviimises on seadusest tulenevad nõuded täidetud. Kui eneseanalüüsi täites selgub, et näiteks mõni aspekt vajab õppekavas muutmist, on asutusel võimalus

soovitud muudatus sisse viia enne hindamise algust. Eksperdid alustavad õppe kvaliteedi hindamisega alles siis, kui asutus on EKKAle esitanud eneseanalüüsi. Lisaks pakub EKKA täienduskoolitusasutustele võimaluse osaleda eneseanalüüsi koostamise seminaril, et selgitada hindamise protsessi, hinnatavaid kriteeriume ja nende analüüsimise võimalusi.

2) Hindamiskriteeriumite täiendamine. Õppe kvaliteedi hindamised on näidanud, et osasid hindamiskriteeriume, mille sisu on seaduses detailselt välja toodud, ei ole mõistlik eraldi hinnata, vaid liita üheks tervikuks. Näiteks õppekava komponentide, nagu õppe maht, õppe sisu, õppekava nimetus jne, hindamine üksikuna, ilma õppekava tervikut vaatamata ei anna ülevaadet sellest, kui asjakohane õppekava on. Seega oleme kriteeriumid üle vaadanud ja tagasiside ning kogemuse põhjal neid üldisemaks ja kompaktsemaks muutnud. Näiteks hindame, kas koolituse sihtühm on võimeline õppekavas määratud aja jooksul õpiväljundid omandama. Kompaktsed kriteeriumid suunavad nii täienduskoolitusasutust kui ka eksperte analüüsima ja hindama õppekava ja õppe läbiviimist tervikuna.

Kokkuvõte

Kaheastmeline lävendipõhine hindamismudel on ennast õigustanud. Esmane veebilehede hindamine oli vajalik selleks, et selgitada välja, mil määral kajastavad asutused oma veebilehtedel TäKSiis sätestatud teavet. Tegemist oli vähest ressursi nõudva etapiga, mis võimaldas keskenduda järgmises etapis – õppekavade ja õppe kvaliteedi hindamisel – ainult nendele asutustele, kes olid esmase hindamise edukalt läbinud. Selline lähenemine osutus asjakohaseks, kuna info avalikustamise nõudeid ei täitnud esmasel hindamisel pooled asutused. Samas näitas õppe kvaliteedi hindamine selgelt, et veebilehe info olemasolu ei taga alati sisulist kvaliteeti, ning asjakohase hinnangu

andmiseks õppe kvaliteedile on teine etapp vajalik.

Hindamise tulemustel on olnud mõju. Hindamise tulemusena saavad asutused tagasiside, mille põhjal muuta pakutavat teenust kvaliteetsemaks. Ligi 70% asutustest, kes algselt said veebilehele negatiivse hinnangu, parandasid veebilehte ja läbisid selle hindamise positiivselt. Umbes 88% asutustest on õppe kvaliteedi kordushindamise läbinud positiivse tulemusega. Mõlemad hindamised on andnud hea läbilõike sellest, mis on hästi ja kus king pigistab.

KIRJANDUS

Kumpas-Lenk, K. (2021). Täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamine 2020: tulemused ja õppetunnid. Tallinn: Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur.

Kumpas-Lenk, K., Sukk, M., Mattisen, H., Kattai, E., Järvet, B. (2020). Täienduskoolituse kvaliteet – vastutus, kitsaskohad, võimalused. Tallinn: Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur.